

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

*Motivering**Allmänt*

Propositionen är konstitutionellt viktig framför allt med tanke på det i 8 § 1 mom. regeringsformen skyddade privatlivet samt den i 2 och 3 mom. reglerade hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden. Vid den statsförfattningsrättsliga bedömningen av ärendet måste man överväga om de föreslagna bestämmelserna eventuellt inskränker grundläggande fri- och rättigheter och å andra sidan även med anledning av 16 a § 1 mom. regeringsformen hur det föreslagna bestämmelserna främjar förverkligandet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. I förarbetena för revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 79) framgår att förpliktelsen för det allmänna också gäller förverkligandet av dessa rättigheter i inbördes förhållanden mellan privatpersoner. Denna förpliktelse ansågs rikta sig "främst till lagstiftaren, vars uppgift är att precisera de allmänt uttryckta grundläggande fri- och rättigheterna så att deras verkningar utsträcker sig också till förhållandet mellan privatpersoner".

Lagstiftarens allmänna skyldighet att sörja för säkerheten förverkligas för sin del av det första lagförslagets bestämmelser om telehemlighet vid telekommunikation (4 §). Speciellt betydelsefullt är det att regleringen också gäller e-post. Med tanken på förpliktelsen att sörja för säkerheten är det också skäl att nämna bestämmelserna om teleföretagens skyldigheter i fråga om datasekretess (6 §), tystnadsplikt (7 §), utplåning och ändring av identifieringsuppgifter (9 §), presentationstjänster (14—16 §), abonnentkataloger (20 §) och telekommunikation vid direkt marknadsföring (21 §).

Förhållandet till förslaget till personuppgiftslag

Det är meningen att den nuvarande generella lagen om skydd för personuppgifter — personregisterlagen — skall ersättas med en ny personuppgiftslag. Grundlagsutskottet har nyligen av-

gett utlåtande (GrUU 25/1998 rd) om regeringens proposition i saken (RP 96/1998 rd). En del av bestämmelserna i det första lagförslaget gäller skydd för personuppgifter och utgör alltså en specialesektor inom datasekretesslagstiftningen. Sålunda utgör till exempel identifieringsuppgifterna en del av ett teleföretags kundregister, som personuppgiftslagen skall tillämpas på såsom generell lag till de delar det är frågan om personuppgifter.

Enligt förslagets 23 § 3 mom. skall dataombudsmannen övervaka att abonnentens förbudsrätt och förhandssamtycke enligt 20 och 21 § iakttas. Om ett ärende som Teleförvaltningscentralen behandlar gäller ett förfarande som karaktäriseras av strid mot personuppgiftslagen, kan Teleförvaltningscentralen med stöd av 23 § 4 mom. till denna del överföra ärendet för att behandlas enligt nämnda lag. Av lagförslagets 2 § 1 mom. följer att dessa bestämmelser åsidosätter motsvarande bestämmelser i personuppgiftslagen. Detta förefaller eventuellt föranleda inskränkningar i dataombudsmannens behörighet, vilket inte är motiverat enligt utskottets åsikt.

Identifieringsuppgifter

Det första lagförslagets 13 § reglerar specifikationerna av teleförbindelser. Enligt huvudregeln i paragrafens 1 mom. får teleföretaget inte överlämna en specifikation av numren till eller andra koder för de uppkopplingar som gjorts från en anslutning. Paragrafens 2 och 3 mom. gäller undantag från denna huvudregel på så sätt att abonnenten i de fall som avses i 2 mom. på begäran skall få en sådan specifikation där de tre sista siffrorna i uppkopplingskoderna inte anges och att abonnenten i de situationer som åsyftas i 3 mom. på begäran skall få fullständiga identifieringsuppgifter. Av dessa lagrum förtjänar 3 mom. konstitutionell uppmärksamhet.

Grundlagsutskottet har relativt ingående analyserat ett liknande förslag helt nyligen i sitt utlåtande GrUU 47/1996 rd. På där närmare angivna grunder ansåg utskottet: "ett behov av information, som bara har att göra med skyldigheten att betala räkningen, motiverar dock...inte rätten att

få fullständiga uppgifter om numren på de telekontakter som tagits från anslutningen, om någon annan helt lovligt besitter apparaten till exempel utifrån sitt anställningsförhållande. I detta fall är det nödvändigt och riktigt att rätten att få information bara omfattar icke-fullständiga telekontakt nummer...”. En på detta sätt avgränsad rätt att få identifieringsuppgifter står i samklang med 8 § 2 mom. regeringsformen.

Övriga synpunkter

Enligt det första lagförslaget 2 § 2 mom. tillämpas lagen på televerksamhet i allmänna analoga tele nät samt på telekommunikation i sådana, om det är tekniskt möjligt utan oskäligen kostnader för teleföretagen. Trafikministeriet skall närmare besluta om vad som skall beaktas när frågan om tekniska möjligheter och skäliga kostnader bedöms.

Av de analoga nätens tekniska egenskaper följer att alla de förpliktelser som lagförslaget medför inte kan genomföras i verksamhet som utövas inom ett sådant nät. Trots denna omständighet bör förslaget anses medföra problem med tanke på kravet på bestämmelser i lag enligt 8 § regeringsformen. Utskottet finner det viktigt att regleringen på lagnivå preciseras under riksdagsbehandlingen.

Teleföretaget får enligt 10 § 2 mom. behandla identifieringsuppgifter i anslutning till bestämning av en teleräkning högst under en tid av tre år från det att teleräkningen har betalats i sin helhet, dock endast så länge som teleräkningen kan drivas in. Denna bakre gräns innebär att identifieringsuppgifter måste förvaras i t.o.m. tio år.

Med tanke på att telekommunikationen skall vara förtroendefull är inte alla identifieringsuppgifter likvärdiga. De viktigaste är uppgifterna om den mottagande anslutningens nummer eller annan kod. Identifieringsuppgifterna används

främst för debiteringen och därför borde uppgifter av denna typ utplånas rätt snart efter det räkningen betalats. Den föreslagna tiden på tre år bör anses vara exceptionellt lång med tanke på den allmänna personuppgiftslagstiftningen. Enligt utskottets åsikt bör fristerna i 10 § 2 mom. ytterligare övervägas.

Utskottet har uppmärksamgjorts på att den som använder teletjänster enligt det första lagförslaget 5 § har rätt att skydda sina telemeddelanden och på att vår gällande lagstiftning inte hindrar att s.k. krypteringsprodukter används eller importeras. Med hjälp av de mest avancerade produkterna kan till exempel teleavlyssning i praktiken omöjliggöras. Enligt utskottets åsikt bör också denna synpunkt i mån av möjlighet ytterligare bedömas vid behandlingen av propositionen.

Avsikten är att 18 § 1 mom. 1 punkten i det första lagförslaget skall ersätta 50 § i telemarknadslagen. När förslaget utformades har man inte beaktat en färsk ändring av 50 § (596/1998), ej heller regeringens proposition om ändring av 24 kap. strafflagen (RP 239/1997 rd), vilken som bäst behandlas i riksdagen. När dessa båda omständigheter har beaktats kommer slutet av 1 punkten att lyda som följer: "...för utredning av brott som avses i 17 kap. 13 § 2 punkten eller 24 kap. 1 § 2 punkten strafflagen (39/1889) samt...".

Utlåtande

Med stöd av det ovan sagda anför grundlagsutskottet vördsamt

att lagförslagen kan handläggas i den ordning som föreskrivs i 66 § riksdagsordningen, det första lagförslaget dock bara om utskottets statsförfattningsrättsliga anmärkning i fråga om lagförslaget 13 § 3 mom. vederbörligen beaktas.

Helsingfors den 13 oktober 1998

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Ville Itälä /saml
vordf. Johannes Koskinen /sd
medl. Tuija Brax /gröna
Gunnar Jansson /sv
Anneli Jäätteenmäki /cent
Marjut Kaarilahti /saml
Valto Koski /sd

Heikki Koskinen /saml
Johannes Leppänen /cent
Riitta Prusti /sd
Veijo Puhjo /vgr
Maija-Liisa Veteläinen /cent
suppl. Iivo Polvi /vänst.